

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»
доктору економічних наук, професору
МАКУРІНУ А.А.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора Руденко Ольги Мстиславівни на дисертацію Майденка Ігоря Євгеновича «Публічне управління в системі протидії колабораційній діяльності в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації

Дисертаційна робота І.Є. Майденка є безумовно актуальною і має як загальнонаціональний, так і цивілізаційний вимір. У контексті повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України, тривалої окупації частини територій, множинних безпекових, економічних та інформаційних викликів саме спроможність держави протидіяти колабораційній діяльності постає як тест на життєздатність українського суверенітету та ефективність публічного управління.

Колабораціонізм у роботі справедливо розглядається не лише як кримінально-правова категорія, а як індикатор стану інститутів державної влади, якості публічної політики та рівня довіри до неї з боку громадян. У цьому сенсі дисертація виходить за межі традиційного аналізу злочинності й пропонує вбачати в колабораційній діяльності наслідок структурних деформацій у взаємодії держави, громад, бізнесу, громадянського суспільства та зовнішнього агресора.

Актуальність теми зумовлена також необхідністю формування нової парадигми державного суверенітету, в якій захист від колаборації стає щоденною управлінською практикою, а не лише предметом роботи правоохоронних органів; потребою створення адаптивних, стійких і прозорих інституцій, здатних працювати в умовах тривалих криз, відновлення та реінтеграції; викликами цифрової епохи: зміни форм політичної лояльності,

інформаційного впливу, вербування та шантажу, які вимагають нового інструментарію публічного управління.

Отже, представлене дослідження органічно вписується у сучасний науковий дискурс щодо формування та реалізації ефективної безпекової політики, підвищення інституційної стійкості, соціальної згуртованості та націєтворчого потенціалу держави, що особливо актуалізується в умовах війни та складних трансформаційних викликів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» в межах науково-дослідної теми кафедри державного управління і місцевого самоврядування «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні» (ДР 0122U002375), де автором запропоновано публічно-управлінський вимір проблеми колаборації, розкрито її вплив на стійкість територіальних громад, спроможність владних інститутів, легітимність управлінських рішень

У межах виконання науково-дослідної роботи автором здійснено ґрунтовне дослідження інституційних механізмів виявлення, попередження та протидії колабораціонізму на різних рівнях державного управління, виявлено основні тенденції, переваги й проблеми впровадження ризик-орієнтованих та адаптивних моделей управління в безпековій сфері; розроблено концептуальні підходи до формування цілісної системи протидії колабораційній діяльності з урахуванням вимог національної стійкості, необхідності реінтеграції деокупованих територій та забезпечення балансу між безпековими імперативами і принципами верховенства права у діяльності органів державної влади.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота вирізняється логічною структурою та послідовністю викладу матеріалу; засвідчує високий рівень теоретичної підготовки та методологічної культури здобувача. Автор здійснює комплексний огляд наукових підходів до феномену колабораціонізму й виокремлює саме публічно-управлінську складову; ґрунтовно аналізує нормативно-правове поле протидії колабораційній діяльності, показуючи його фрагментарність, неоднорідність та необхідність його «вбудовування» в більш широкий управлінський цикл; застосовує системний, інституційний, структурно-функціональний, ризик-орієнтований, компаративний та мережевий підходи, що дозволяє поєднати макро- і мікрорівень аналізу – від

державної політики до конкретних управлінських процедур; пропонує концептуальну та аналітичну моделі публічного управління в системі протидії колабораційній діяльності, показуючи їх внутрішню логіку й можливості практичного застосування.

Джерельна база є доволі широкою, включає сучасні українські та зарубіжні праці з державного управління, права, безпеки, соціології, національне законодавство, міжнародні акти, матеріали правозастосовної практики, аналітику органів влади та громадських організацій.

Практична спроможність рекомендацій підтверджується використанням результатів дисертації у діяльності адвокатських і правозахисних структур; при підготовці громадських ініціатив щодо документування й моніторингу колабораційних проявів.

В цілому, наукові положення й висновки дисертаційної роботи мають достатній ступінь обґрунтованості, є узгоджені в контексті мети – завдань – висновків та відповідають сучасному рівню розвитку науки публічного управління.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

Достовірність результатів дослідження забезпечується чітко окресленою науково-теоретичною та методологічною базою.

Наукова новизна і висновки дисертації сформульовані чітко і конкретно, отримані на основі логічного й послідовного викладу матеріалу. Розділи дисертаційної роботи взаємопов'язані між собою і структурно доповнюють один одного. Зазначене дозволяє зробити висновок про системність і комплексність викладу матеріалу та достатню обґрунтованість наукових положень, висновків і пропозицій.

Наукова новизна отриманих автором результатів полягає в тому, що в дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в розробці теоретичних і практичних рекомендацій з концептуалізації системи публічного управління у сфері протидії колабораційній діяльності в Україні.

Автором вперше на теоретико-методологічному рівні запропоновано та обґрунтовано адаптивну концепцію публічного управління в системі протидії колабораційній діяльності, яка враховує варіативність сценаріїв публічної (адміністративно-інституційної) відповіді на виклики колабораціонізму в умовах децентралізації державної влади, динаміки змін територіальної організації влади та особливостей різних моделей місцевого самоврядування. В методологічному сенсі запропонована концепція інтегрує поліцентризм

управління, сучасні принципи респонсивності та ризик-орієнтований підхід до виявлення й попередження колабораційної діяльності як форми гібридної загрози, передбачає гнучке налаштування інституту функцій держави до умов зовнішньої нестабільності (зокрема, воєнних і надзвичайних станів. На науково-теоретичному рівні в межах запропонованої концепції введено в понятійно-категоріальне поле науки публічного управління низку оригінальних понять – «адаптивна сервісна інфраструктура протидії колабораційній діяльності», «екосистема державної безпеки», «цифровий суспільний моніторинг політичної лояльності», «респонсивність безпекових сервісів», «територіальна інклюзія у сферах ризику». Рекомендації автора щодо впровадження запропонованої концепції стосуються 1) формування механізму державного управління протидією колабораціонізму шляхом інтеграції правових, інституційних, організаційних та цифрових компонентів; 2) структурно-функціонального аналізу спеціальних адміністративних режимів у прифронтових та деокупованих громадах.

Заслуговує на увагу запропонований автором алгоритм адаптивного функціонування системи публічного управління в умовах протидії колабораціонізму, орієнтований на забезпечення проактивної респонсивності, прозорості й адресності адміністративних сервісів із використанням інструментарію ризик-менеджменту для моніторингу (у реальному часі) політичної лояльності, виявлення груп підвищеного ризику колаборації, та підтримки належного захисту даних. Відтак, в межах дисертаційної роботи розширено теоретичні засади національної стійкості у зв'язку з адаптивністю системи публічного управління, прозорістю та підзвітністю інститутів, участю громадянського суспільства; уявлення про місце та роль територіальних громад і міжмуніципальної співпраці в системі протидії колабораційній діяльності.

Безперечною новизною роботи є розроблена автором аналітична модель функціонування інституту держави в цій сфері, де колаборація розглядається крізь призму циклу «виявлення – профілактика – реагування – реабілітація/реінтеграція».

Отримані результати є вагомим внеском у розвиток науки публічного управління, особливо в безпековому й інституціональному вимірах.

Основні результати дисертації відображені у 8 наукових працях, серед яких: 4 статті у фахових виданнях України (категорія «Б»), 4 тези доповідей у матеріалах наукових конференцій.

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації

Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційної роботи І.Є. Майденка засвідчив їх повну ідентичність в частині формулювання мети, об'єкту, предмету, завдань, положень новизни, висновків до розділів, загальних висновків. Загалом зміст анотації містить інформацію про методологію дослідження, способи аргументації положень, основні ідеї тексту дисертації. Анотація не містить інформації, яка була б відсутньою в роботі. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені згідно з Вимогами до оформлення дисертації.

Практичне значення та можливості використання результатів

Практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у тому, що розроблені концептуальні та прикладні положення можуть бути використані при оновленні стратегічних документів у сфері національної безпеки, політики реінтеграції та розвитку територій; для удосконалення інституційної архітектури органів, залучених до протидії колабораційній діяльності (центральної, регіональної, місцевої); у розробці навчальних програм і тренінгів для державних службовців, працівників сектору безпеки й правозастосовних органів; у діяльності громадських організацій та професійних спільнот, які здійснюють моніторинг, документування та аналітику колабораційної активності.

Рекомендації дисертанта можуть стати основою для формування більш цілісної, інституційно збалансованої та соціально легітимної антиколабораційної політики.

Дискусійні положення та зауваження до змісту роботи.

Акцентуючи увагу на позитивних результатах, досягнутих І.Є. Майденком в ході підготовки дисертаційної роботи, наголошуючи на їх науковій і практичній цінності, водночас слід звернути увагу на наступні недоліки та зауваження дискусійного характеру:

1. У дисертаційній роботі логічно й послідовно представлено авторський підхід до інституційного та управлінського аналізу проблем розвитку публічного управління у сфері протидії колабораційній діяльності. Проте, дисертація була б більш концептуалізованою аби автор по-перше, ширше окреслив ціннісні засади антиколабораційної політики, зокрема, уявлень про справедливість, відповідальність, прощення й покарання, суспільного консенсусу щодо «червоних ліній». Такий підхід особливо актуалізується в контексті реінтеграції деокупованих територій та перехідного

правосуддя. По-друге, на рівні інтегрованої аргументації слід було б посилити суспільний формат спротиву колабораціонізму.

2. В методологічному плані заслуговує на увагу розроблена автором аналітична модель функціонування системи публічного управління у сфері протидії колабораційній діяльності, в межах якої виокремлено групи показників, що є основою аналізу аналітичної підтримки управлінських рішень. Разом з тим, претендуючи на елемент наукової новизни така модель потребує певного доповнення індикативним підходом щодо цілісної рамки моніторингу, придатної для практичного застосування органами влади на різних рівнях на основі окремої публічно-управлінської платформи; критеріальним підходом щодо деталізації системи індикаторів та моніторингу протидії колабораціонізму; структурним підходом щодо упорядкування системи індикаторів ризиків колаборації та стійкості інститутів (безпекові, економічні, соціальні, психологічні, інституційні).

3. Важливим здобутком автора та результатом дисертаційної роботи є узагальнення досліджень з питань протидії колабораційній діяльності, а також європейського досвіду формування антиколабораційної політики у повоєнній Європі. Зважаючи на те, що у роботі згадано окремі зарубіжні кейси й підходи, її практикоорієнтованість лише виграла б аби автор запропонував системні посилення на стандарти та практики ООН, Ради Європи, ЄС щодо протидії злочинам проти миру і безпеки, перехідного правосуддя, люстраційних процесів, із чітким окресленням можливостей і меж адаптації цих стандартів в українських умовах.

4. Запропоновані у дисертаційній роботі територіальні та інституційні аспекти формування та реалізації політики протидії колабораціонізму є достатньо обґрунтованими, проте, у наступних дослідженнях доцільно було б звернути окрему увагу на врахування соціально-демографічних відмінностей, зокрема, гендерного виміру, становища внутрішньо переміщених осіб, молоді, осіб похилого віку, які можуть бути по-різному вразливими до колабораційного тиску та пропаганди, інших соціальних вимірів.

Разом з тим, висловлені зауваження та рекомендації носять переважно дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Майденка Ігоря Євгеновича «Публічне управління в системі протидії колабораційній діяльності в Україні» є самостійним, завершеним науковим дослідженням.

Актуальність обраної теми дослідження, обґрунтованість наукових положень, висновків і запропонованих автором рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність, достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях свідчать про глибоку наукову самостійність автора, високий рівень підготовленості дослідження.

Одержані результати забезпечують розв'язання актуального наукового завдання в галузі науки публічне управління та адміністрування, що полягає у розробці теоретичних та практичних рекомендацій з концептуалізації системи публічного управління у сфері протидії колабораційній діяльності в Україні. Отже, дисертаційна робота містить нові науково обґрунтовані результати, важливі для розвитку науки публічного управління та адміністрування, а також практики державного будівництва, відзначається високим теоретико-методологічним рівнем, аргументованістю висновків і значним практичним потенціалом.

Дисертаційна робота Майденка Ігоря Євгеновича «Публічне управління в системі протидії колабораційній діяльності в Україні» відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Майденк Ігор Євгенович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри менеджменту
та адміністрування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
д.держ.упр., професор

Руденко О. М.